

"Приймай дитину з благоговінням, виховуй її з любов'ю, випускай вільною" Р. Штейнер

Сьогодні про комунікативний аспект у розвитку мовлення говорять і науковці і педагоги, розуміючи, що мовна компетентність - необхідна умова досягнення успіху у будь - якій справі.

В сучасному суспільстві багато що залежить від уміння людей чітко і зрозуміло висловлювати свої думки, позитивно контактувати з іншими людьми. Це вміння вважається ознакою розуму і хисту. Бо, коли ми вільно розмовляємо в колі рівних собі, коли вміємо чемно і ввічливо поводитись, виражати себе та слухати інших, ми набуваємо знання і досвід, що сприяє нашому розвитку. Відомо, що витоки всього у дошкільному дитинстві.

Кінцевою метою роботи в дошкільному закладі є формування культури спілкування, яка забезпечується розвитком комунікативних здібностей дітей (відповідно до віку), емоційним спілкуванням з дорослими, ініціативним спілкуванням із співрозмовником, засвоєнням ввічливих форм спілкування, розвитком мовленнєвого етикету, формуванням культури мовлення.

Сучасні методи визначають головну мету роботи з розвитку комунікативно - мовленнєвої діяльності дітей -

розвивати потребу в спілкуванні, комунікативні мотиви (ділові, пізнавальні, особисті), навчати розв'язувати типові комунікативні задачі.

В своїй роботі з дошкільнятами я використовую такі методи і прийоми: комунікативні доручення ("Запропонуй товаришеві", "Попроси", "Домовся про..."), ранкові привітання, бесіда з життєвого досвіду дітей, розігрування художніх творів у формі діалогу, ігри - драматизації, сюжетно - рольові ігри, словесні і предметні мовні дидактичні ігри, підготовка і проведення свят, розваг, днів народжень, організація спільних видів діяльності та спілкування у процесі використання, моделювання ситуацій спілкування, організація театральної - ігрової діяльності.

Основа комунікативного спілкування - мовленнєвий етикет, що передбачає на етапі дошкільного дитинства засвоєння правил мовленнєвої поведінки у стандартних ситуаціях спілкування (Вітання. Знайомство. Прохання. Комплімент.).

Кожна типова ситуація обслуговується групою форм і виразів мовленнєвого етикету, які діти повинні засвоїти вже в дошкільному віці. Задля цього я використовую: читання і розповідання дітям казок ("Песик і Злий

Чарівник", "Про Вибач, Будь Ласка і Спасибі", "Чарівні слова"). Особливо звертаю увагу дітей на мовленнєві форми етикету, які зустрічаються в казках, індивідуально - групові заняття по вивченню віршів, прислів'їв ("Чарівні слова", "Ведмедики", "Як знайомого зустріти", "Мова", "Одне приємне слово, наче сад цвіте" і т.д.), дидактичні ігри ("Назви себе", "Прислухайся до моєї поради", "Поясни мову жестів", Назви слово"), рухливі ігри ("Здрастуй, сусіде", "Галя по садочку ходила", " Чарівний стілець"), міні - заняття ("Навчимо ляльку Катю вітатися", "Давайте познайомимось", " День народження", "Запитай я відповім"), моделювання ситуацій мовлення ("Складіть ціле", " Знайди свою родину", "Запрошую в гості", "Розмова по телефону", "Довідкове бюро"), індивідуальні бесіди з дітьми, мовні тренінги ("Погукай лагідно"), розглядання сюжетних карток та бесіда за їх змістом ("Міркуємо за картинками"), _ групові етичні бесіди ("Чарівні слова"), сюжетно - рольові ігри ("Знайомство", День народження", "В поліклініці"). Всі ці форми використовую в різні режимні моменти: вранці, на прогулянці, в другій половині дня, вечірні години. Для цього, спираючись на програму «Дошкільнята –ввічливі малята», спланувала тиждень "Джерела ввічливості", де кожен день має свою назву і роботу з дітьми підпорядковано темі дня.

План "Джерела ввічливості" розроблений для дітей середньої групи (можна використовувати і в інших вікових групах з огляду на рівень сформованості у дошкільників навичок мовленнєвого етикету) включає дні, що мають назви "Ввічливий", "Лазідний", "Гостинний", "Давай познайомимося", Тактовний".

Щоб навчити дітей доречно вживати слова ввічливості, я розробила тренінг з мовленнєвого етикету "Як друзі були чемними". Спираючись на розповідь вихователя (за спеціально підібраним малюнком)дітям пропонують оцінити доречність вживання слів ввічливості, вчинки героїв, виправляти помилки. Дітям дуже подобається виправляти, аналізувати недоречності героїв, вони залюбки демонструють свої знання, легко засвоюють нове.

Для закріплення навиків комунікативного спілкування, форм ввічливості, проводжу з дітьми розваги ("День народження Олексійка", "Гуморина "), свята ("Прощання з дитинством" і т.д.), де діти демонструють вміння невимушено поводитись, легко вступають в діалог, який пропонує вихователь, або той, що виник спонтанно, бути ввічливими, вихованими.

Важливе місце у вихованні вільної особистості,

вихованої, чемної, я відводжу театральну - ігрову діяльність. Адже в душі кожної дитини ховається бажання вільної театралізованої гри. Виступаючи перед глядачами, діти долають сором'язливість, мобілізують увагу, навчаються різним формам комунікативного спілкування. Бо самі заняття театального гуртка спонукають дітей до засвоєння засобів мовлення, оволодіння мовними інтонаціями, вчать відкрито, по-дружньому спілкуватись з однолітками і дорослими.

Саме на виконання цих завдань спрямована розроблена мною, програма театально - ігрової діяльності "Чарівний світ".

Неабияку роль у формуванні у дошкільників комунікативного мовлення належить сім'ї. Адже перші слова, перші речення маля вимовляє в колі близьких людей - матері, батька, бабусі.

Батьки мають знати, що у дошкільнят потрібно виховувати загальну культуру мовлення, вміння слухати, звернену до них мову, дивитись в очі співрозмовнику, не перебивати дорослих, не втручатись (без дозволу) у їх розмову, вживати ввічливі форми мовлення. Ці знання батьки отримують в ході індивідуальних, групових бесід, консультацій ("Чи вміє ваша дитина спілкуватись", "Виховання культури поведінки" і т.д.), вчать самостійно (або з педагогом) аналізувати мовлення дітей як

вдома так і під час садкових розваг, свят.

Досвід показує, що комплексне застосування методів і прийомів роботи (як з дітьми так з їх батьками) по формуванню комунікативної компетентності, сприяє вихованню дошкільника, який знає елементарний мовленнєвий етикет, етичні норми спілкування, має розвинену (відповідно до віку) культуру мовленнєвого спілкування.

Мої вихованці щирі, привітні, чемні, відкриті...

«Слово до слова-зложиться мова»

Програма з мовленнєвого етикету **« Дошкільнята – ввічливі малята »**

Четвертий рік життя

Вчити дітей культури мовлення (розмовляти спокійним, Доброзичливим тоном, правильно інтонувати запитання І відповіді , говорити чітко , в міру голосно.

Познайомити з найпростішими формами вітання , та прощання(добрий ранок , доброго дня , доброго здоров'я , до побачення), подяки (дякую , спасибі), вибачення (вибач , вибачте , пробач , пробачте).

Вправляти в діалогічному мовленні (розмова з іграшкою), звертанні один до одного з проханням , запитанням , вираженням подяки .

Учити дітей під час розмови стояти (сидіти) спокійно, не роблячи зайвих рухів , розмовляти , дивлячись співрозмовникові в очі .

На кінець року :

Діти вживають в мовленні слова ввічливості

- звертаються з проханням
- висловлюють подяку
- привітно вітаються і прощаються
- знають на ім'я і по батькові вихователів , батьків

П'ятий рік життя

Продовжувати вчити дітей культури мовлення (дивитись в очі співрозмовнику , коли вітаєшся , прощаєшся , запитуєш, розповідаєш); стояти прямо , спокійно , без зайвих рухів .

Розмовляти не голосно , не привертати до себе уваги , розмовляти невимушено , без напруження.

Привчати дітей говорити з ввічливою інтонацією.

Активізувати в мовленні вживання слів ввічливості при зустрічі й прощанні (доброго ранку , доброго дня , доброго здоров'я , здрастуйте , привіт , до побачення , прощавайте, о зустрічі , на все добре ,) дякуючи (дякую , спасибі , дуже дякую, сердечно дякую), при вибаченні (вибач, пробач , прошу вибачення), при проханні (дайте будь ласка прошу тебе (Вас), дозвольте), при привітанні (вітаю тебе, вас ,

дозвольте привітати , поздоровляю), при пригощанні (смачного , приємного апетиту).

На кінець року :

*Діти повинні вміти володіти силою голосу , говорити чітко ,
Правильно*

- спілкуватись доброзичливо з дорослими та однолітками , відповідно до етичних норм вітання і прощання , прохання , вибачення , привітання , побажання
- називати на ім'я і по батькові вихователів , музичного керівника , фізінструктора .

Шостий рік життя

Закріплювати вміння дітей спілкуватися відповідно до норм етикету. Розмовляти вільно , невимушено , чітко , виразно , з нормальною силою голосу .

Закріпити в мовленні слова вітання і прощання (доброго ранку , доброго дня , здрастуйте , привіт , як поживаєш? до побачення , прощайте , на все добре , будьте здорові), подяки (дякую , спасибі , дуже дякую , сердечно дякую , вдячний вам , буду дуже вдячний) , прохання (дайте будь ласка , прошу вас , не відмовте будь ласка , дозвольте попросити) , привітання (вітаю , вітаю сердечно , дозвольте Привітати , прийміть найщиріші вітання) , пригощання (смачного , хай смакує , пригощайтесь) .

На кінець року :

Діти повинні :

- говорити в міру голосно , чітко , правильно , виразно , дотримуючись культури мовлення
- спілкуватись з однолітками і дорослими , добираючи потрібний тон (ввічливий) , передаючи потрібну інтонацію (запитання . радості , смутку , здивування)
- уміти слухати співрозмовника
- знати прізвище своє , батьків , родичів , сусідів , друзів , вихователів , називати їх на ім'я і по батькові .

Сьомий рік життя

Закріплювати вміння дітей називати знайомих дорослих На імя і по батькові . Вчити дітей правильно поводити себе в гостях , в кіно , в театрі , знайомлячись , даруючи і приймаючи подарунок. Спонукаати дітей використовувати різні форми ввічливості , відповідно до ситуації спілкування з дорослими та однолітками .

Познайомити дітей з правилами-заборами :

- не можна голосно розмовляти на вулиці , в громадських місцях
- не можна без дозволу втручатись в розмову
- не можна нашіптувати на вухо одному із співрозмовників
- не можна вживати образливих слів , прізвиськ

Ввести в активний словник дітей нові форми звертання (дозвольте , чи ви не заперечуєте?), компліменту (ви гарно Виглядаєте , тобі це личить ...) , співчуття (не хвилюйся , Заспокойся , все буде добре) .

На кінець року :

Діти знають приказки , прислів'я , в змісті яких відбито правила мовленнєвого етикету .

Вживають різноманітні форми звертання до дорослих і дітей. Вільно і доречно вживають різноманітні слова ввічливості при звертанні , вітанні , прощанні , привітанні , подяці , проханні ...

Разом із сім'єю

Розкрити батькам їх першочергову роль у вихованні культури поведінки дітей . Показати роль членів сім'ї у становленні особоу бистісних якостей дошкільника , вихованні доброзичливого і турботливого ставлення до інших , виховання уміння налагоджувати стосунки з однолітками .

Особливу увагу приділити вправлянні батьків в умінні спілкуватися з своєю дитиною дома («Як ми уміємо вислухати свою дитину»).

Педагогу слід закріпити дружні , відкриті взаємини з батьками вихованців . В батьківському куточку помістити рубрики : «Вітаємо з днем народження» , «Дякуємо за виховану дитину» . Під час індивідуальних бесід , батьківських зборах можна

обговорити теми : «Чи навчили ми дитину поважати саму себе?», «Здобутки та недоліки у вихованні дитини», «Я і Ми», «Школа шляхетності для тат і мам» .

Показники налагодженої співпраці дитсадка і сім'ї:

- Батьки є активними учасниками життя групи дитсадка;
- Виступають ініціаторами добрих справ групи , дитсадка ;
- Має місце довірливе ставлення батьків до вихователя , його дій ;
- Має місце позитивний тон взаємин батьків і вихователя

« Виховуємо гостинність»

План роботи на тиждень»Джерела ввічливості»

День перший: "Ввічливий

1) (Розповідання казки "Песик Чудесик і Змій чарівник".

Запитання до дітей:

- Що наказував Посику - Чудеснику Змій - господар?
- Яким був Песик- Чудесак?
- які слова полюбляв говорити?
- Чому Змій – чарівник хотів , щоб Песик- Чудесак говорив злі слова?
- що сталося із злим чарівником? Чому?

2) Тренінг з мовленнєвого етикету "Як друзі були чемними".("Плутанина", "Лисичка і Журавель").

3) Міні-заняття "Навчимо ляльку Катю вітатись (прощатись)".

Мета: заліпити вміння дітей чемно вітатися (прощатися), використовуючи різні форми: доброго дня, доброї днини, здрастуйте, привіт, до побачення, до зустрічі, прощавайте, на все добре, будьте здорові, всього доброго.

4) Етична бесіда «Чарівні слова ».

5) Народна рухлива гра "Здрастуй, сусіде".

День другий: "Лагідний".

Дидактична гра «Назви слово протилежне за значенням» (злий — добрий, суворий - лагідний...).

1) Гра — тренінг «Погукай лагідно».

Мета: формувати доброзичливе ставлення дітей один до одного. гру можна проводити з м'ячем. Педагог називає одного з вихованців у неслухняній формі та кидає йому м'яч. Зловивши м'яч, той має лагідно назвати іншу дитину і ринути м'яч їй.

3) Індивідуальна робота: розглядання сюжетних картинок і бесіда за ними«Міркуємо за картинками».

4) Індивідуально - групове заняття по вивченню вірша «До всіх сердець...».Рухлива гра «Скажи приємне слово»

День третій: «Гостинний»

1) Міні заняття «День народження».

Мета: формувати у дітей вміння вітати однолітка з Днем народження, вправляти в доборі побажальних слів: вітаю з Днем народження, бажаю...

Вчити будувати текст вітання, дотримуватись такої структури : звертання на ім'я (лагідно), вітання, побажання.

2) Моделювання ситуацій мовлення «Запрошую в гості...».

Мета: вчити дітей запрошувати один одного на різні події (День народження, перегляд мультфільму, для гри). Спонукаати вживати слова (приводь будь-ласка, радий буду Бачити, ласкаво прошу, і т.д.).

3) Сюжетно –рольова гра «День народження ляльки».

4) Тренінг з мовленнєвого етикету «Як друзі були чемними» (Ситуації «Лисичка і журавель», «Пригостив», «Подарунок».)

5) Свято «День народження Олексійка».

(Святкування Дня народження дитини разом з батьками).

День четвертий: «Давай познайомимось».

1) Дидактична гра "Назви себе".

(Діти стоять у колі (Вихователь пропонує кожному вихованцеві по черзі представитись. Назвати своє ім'я так,, як зовуть його вдома, або так, як хотів би, щоб звали його в групі.

2) <Етична Бесіда «Дошкільнята - ввічливі малята».

3) Заняття "Давайте познайомимось". **Мета:** дати дітям знання про власне «я», про особисте ім'я, вік .Вчити просто і невимушено, говорити слова ввічливості, бути чемним. Розвивати діалогічне мовлення. Виховувати доброзичливість.

4) Моделювання ситуацій спілкування: "Розмова по телефону", "Довідкове бюро".

5) Індивідуальна робота. Міні інсценівка "Знайомство".

(Дитині пропонують пару іграшок . Потрібно озвучити представлення кожного героя, або долучити третього, який би представив.

День п'ятий «Тактовний»

1) Міні заняття "Запитай - я відповім".

Мета: вдосконалювати вміння дітей вести діалогу ситуація х соціального

контакту. Під час діалогу підтримувати зоровий контакт, добирати комунікативно-доцільні тести.

- 1) Вправи на формування виразних рухів «Частини тіла», «Лісова галявина»
- 2) Дидактична гра «Поясни мову жестів»
- 3) Моделювання ситуацій спілкування: "Спадить ціле", "Знайди свою родину".
- 4) Дидактична гра «Прислухайся до моєї поради».
Мета: (Вчити дітей давати доречні слухні поради.
- 5) Народна рухлива гра "Таля по садочку родила".
- 6) Читання казки «Про Вибач, Будь Ласка ...»

"Пригощайся".

(Моделювання ситуацій спілкування).

«Як друзі були чемними» тренінг з мовленнєвого етикету за ілюстраціями

Спілкування дітей з дорослими, однолітками бідне на вияви ввічливості і вживання в мовленні слів ввічливості. Хто з дорослих не був у ситуації, коли дитині потрібно нагадати натякнути на те, щоб вона подякувала, привіталась чи попрощалась, коли в цьому виникла необхідність. Іноді, навіть знаючи слова ввічливості і норми етикету, діти губляться, коли їх вживати.

Щоб навчити дошкільнят доречно вживати слова ввічливості доцільно використовувати спеціально підібрані малюнки, ілюстрації до відомих казок, де в уста героїв вкладаються недоречні (з огляду на ситуацію) слова і дітям пропонують оцінити доречність їх вживання, вжити потрібні в даному випадку слова.

"Як друзі були чемними" - тренінг з мовленнєвого етикету, який можна використовувати для індивідуальної чи групової роботи як вихователям так і батькам для вправління у вживанні ввічливих форм мовлення.

«На зупинці»

Вихователь: Тигрик хотів бути чемним, і пропускаяючи Черепашку в автобус, сказав:
«Дякую!»

Запитання до дітей:

- Чи доречно сказав Тигрик «дякую»?
- Коли вживають це слово?
- Чи доречно дякувати за хороші слова, компліменти?
- Що таке комплімент?
- Які слова мав би сказати Тигрик Р-Р-Р Черепащі?
- Яку відповідь почув Тигрик від Черепашки?
  - а) якщо вона чемна,
  - б) якщо вона не чемна

"Неприємність"

Вихователь: Тигрик Р-Р-Р поспішав в дитсадок і ненароком наступив на хвіст Крокодилу. Крокодил здивовано глянув на Тигрика, а той, бажаючи бути ввічливим, сказав "До побачення!"...

Запитання до дітей:

- Чому ситуація називається "Неприємність"?
- Як потрібно ставитись до інших, щоб не образити нікого?
- Які слова не сказав Тигрик Р-Р-Р Крокодилу?
- Які слова вибачення ви знаєте? (вибачте, пробачте, перепрошую, даруйте, дуже шкода, мені жаль).
- Як би міг відповісти Крокодил на слова вибачення?

"Плутанина"

Вихователь: *Якось у сутінках Ворона – Каркарона зустріла Зайчика - Побігайчика, який вкладався спати і вирішила сказати йому приємні слова. І сказала: "Будь ласка»*

Запитання до дітей :

- Чи була Ворона Каркарона чемною?
- Чи чемно вживати слова чемності Недоречно? Які слова говорять, бажаючи доброї ночі? (на добраніч, доброї ночі, приємних сновидінь...)
- Що мала б сказати Ворона - Каркарона Зайчикові?
- Що мав би відповісти Зайчик?
- Чому ситуація називається "Плутанина"?

"Подарунок"

Вихователь: *Вовк - Панібрат на свій день народження отримав від лісових друзів розкішний подарунок. Вовк -Панібрат дуже зрадів і вклоняючись друзям ввічливо промовив: "Вибачте..*

Запитання до дітей:

- Чи приємно отримувати подарунки?
- Чи ви завжди радієте, коли отримуєте подарунок?
- Як ви поведетесь, коли подарунок не подобається?
- Які слова вдячності ви знаєте? (дякую, спасибі, дуже вдячний...)
- Які слова мусив би сказати Вовк - Панібрат друзям?
- Коли говорять: "Вибачте"?

"Несподівана зустріч"

Вихователь: *Одного сонячного літнього ранку Каченятко Кря гуляло в дворі.. Раптом воно побачило Зайчика -Буханчика, який гірко плакав, бо його образила Лисичка. Каченятко пошкодувало Вуханчика і чемно сказало: "Прошу".*

Запитання до дітей:

- Чи можна навмисно образити кого – небудь ?
- Коли ненароком когось образиш, що треба сказати зробити ?
- Якими словами Каченятко може втішити Вуханчика ?
- Як можна втішити без слів?

"Пригостив"

Вихователь: Добрий горобчик Цвірінь вирішив пригостити шматочком сиру свого друга Папугу Кешу і пригощаючи сказав: "На добраніч!".

Запитання до дітей:

- Як називають того, хто завжди поділиться?
- Чи приємно мати справу із жадібними?
- Яке обличчя у жадібних?
- Як потрібно пригостити, щоб це було приємно?
- Які слова потрібно вживати пригощаючи когось?(пригощайся, візьми будь ласка, їж на здоров'я приємного апетиту, смачного, хай смакує...)

« Лисичка і Журавель »

Вихователь : Діти , перед вами дві ілюстрації до відомої казки .Давайте пригадаємо її сюжет. Вихователь пропонує дітям самотійно описати ситуації(прочитавши їм слова ,які сказали один одному герої), спитати у однолітків про те ,чи доречно вжиті слова ввічливості .Закріпити відомі слова ввічливості .

«Подарунок»

«На зупинці»

«Пригостие»

“Неприємність”

“ Несподівана зустріч »

« Плутица »

« Лисиця і Журавель »

«Давайте познайомимося!» заняття з формування основ мовленнєвого етикету, (2 мол.група)

Завдання : дати дітям знання про їх власне «Я», про особисте ім'я , вік .Вчити просто і невимушено вживати слова ввічливості ,бути чемними .Розвивати діалогічне мовлення. Виховувати доброзичливе ставлення один до одного.

Хід заняття

Діти розмістились навколо столу, де стоїть телефон. Чути дзвінок . **Вихователь** імпровізує :

- Алло! Група «Писанка» слухає !
- З вами розмовляє мавпеня Чіні . Я чув , що вашу групу відвідують чемні і слухняні діти . Я хотів би завітати до вас на гостину , щоб познайомитись з малятами .
- Будь ласка , Чіні , приходь .Будемо раді бачити тебе .До зустрічі !

Вихователь звертається до дітей :

Діти , ви чули , що до нас на гостину хоче завітати мавпеня Чіні .Ви пам'ятаєте , як слід зустрічати гостей ? Давайте пригадаємо : треба чемно привітатись , запросити присісти , запропонувати розповісти про себе , слухати уважно , не перебиваюти , не вигукувати .

Стукають в двері – з являється .

Чіні . Доброго дня малята ! Я – мавпеня Чіні .Я хочу познайомитись з вами і потоваришувати .

Вихователь Давай , Чіні , будемо знайомитись . З ким ти спочатку хотів би познайомитись?

Чіні Я хочу познайомитись з дівчинкою в жовтій сукенці з жовтою стрічкою на голові .

Дівчинка. Мене звати Валерія .Я дівчинка .Мені чотири роки.**Чіні** .Дуже приємно . А зараз я познайомлюсь з хлопчиком . Він одягнений у коричневий костюмчик ,у нього біляве волосся .

Хлопчик Це я , звати мене Вадим , мені чотири роки. Мавпеня знайомиться з іншими дітьми .

Чіні Мені було дуже приємно познайомитися з вами. Ви чемні та привітні діти .

Вихователь наші діти дуже любляють гратися

Чіні Я теж дуже люблю гратися .

Вихователь пропонує **гру «Подаруй своє сердечко»**. (у кожного з дітей є половинка сердечка , яку вони тримають на долонці . Діти за власною симпатією дарують свою половинку іншому .)

- Олю , прийми мою половинку серця , бо ти мені подобаєшся .

Вихователь А мавпеняті , нашому гостеві , ми подаруємо ціле велике серце .Хай воно знає ,що ми любимо його .

Чіні .Дякую вам , діти . Всю теплоту цього серця я розділю зі своїми друзями Веселуном , Плаксуном та Сумником. Ось їх фото , здогадайтесь , хто є хто...

Діти за виразом обличчя визначають характер друзів мавпеняті .Радять йому не ображати своїх друзів , щоб вони всі стали веселунами .

« Давайте познайомимось »

Комплексне заняття з мовленнєвого етикету «Подорож на повітряній кулі»

Завдання: Продовжувати вчити дошкільників культури мовленнєвого спілкування: розмовляти спокійним, лагідним тоном; вправлятися в доречному вживанні ввічливих форм: доброго ранку, доброго дня, доброго здоров'я, прошу тебе (Вас), дозвольте, будь ласка, смачного і т.д.. Закріпити вживання цих слів у мовленні дітей за допомогою гри, художнього слова, пісні.

Матеріал:

- макет квітів - Усмішки;
- макет замку Песика - Чудесника;
- іграшка Песик, або лялька театру;
- костюми Журавля, Лисички;
- костюм Тигра - "Р-р-р ";
- альбом малюнків з різними моральними ситуаціями;
- "повітряна куля" - до гімнастичного обруча на стрічках прив'язані повітряні кульки, які також прив'язані до гімнастичної палиці.

Попередня робота:

- читання казки братів Грім "Горщик каші", оповідання Осеева "Чарівне слово";
- етична бесіда "Хороші слова";
- індивідуальні бесіди і зв'язку із вчинками дітей: "Твоя мова", "Як ти говориш";
- дидактична гра "Дошкільнята - ввічливі хлоп'ята";
- розглядання ілюстрацій етичного змісту;
- рухлива гра "Здрастуй, сусіде";
- пісня "До всіх сердець".

Вихователь: Любі хлопчики і дівчатка! Я пропоную вам подорож в одну чудову країну. Там кожна вулиця - це нова казка, нова пригода, нова зустріч з казковими героями. Якщо згодні, то гайда в повітряну кулю і з вітром ле-ти-мо !

Звучить запис пісні "Маленькая страна". (**«Есть за горами, за лесами маленькая страна, Там звери с добрыми глазами Там жизнь любви полна...»**)

Вихователь: Ось ми і на місці. Прислухайтесь, наче хтось плаче? (Чути мелодію пісні "Улыбка").

Квітка - Усмішка: Це я, Я плачу...

Я - диво-квітка, звати мене Усмішка.

Вихователь: Доброго дня, Усмішко! Чому ж ти невесела?

Квітка: Здрастуйте, діти! Я засумувала тому, що втратила

свою вроду, свої диво-пелюстки. їх вітром рознесло по всій країні. Я не можу сама їх відшукати, хоча знаю що їм без мене, без Усмішки не можна. (Плаче).

Діти: Не плачте, будь ласка.

Вихователь: Усмішко, заспокойся і чекай нас. Ми тобі обов'язково допоможемо. До побачення! Діти ідуть до замку, на дверях якого напис "Заходьте, будь ласка, у дворі живе лагідна собака" (читає дітям напис і пропонує послухати і привітатись).

Діти: Доброго дня, господарю!

З'являється "Песик- Чудесик"

Песик-Чудесик: Доброго дня, а господаря нема. Я сам тут живу.

Вихователь: Сам один у цілому замку?

Песик-Чудесик:

Колись дуже-дуже давно в цьому замку жив злий господар. Він наказував мені стерегти цей замок. Бути злим і сердитим. Та я вмів, лише, усміхатися, виляти хвостиком і говорити : Доброго ранку! Як ви себе почуваєте? І ще я говорив багато добрих слів. Мій господар сварив мене і вчив говорити р-р-рро-зір-ву? р-р-р заг-ри-зу". А я знав своє: "Вибачте, будь ласка". Господар кричав : "Кажи з'їм, з'їм". А я запитував "Навіщо?". Він тупотів ногами і верещав : "Щоб ро-зір-ва-ти!!!". Він так сердився і кричав, що луснув із злості. А може став страшним чудовиськом і втік у ліс. Так я залишився у цьому замку один. І продовжую говорити всім, кого стрічаю лагідні слова

**Доброго ранку - мовлю за звичаєм,
Доброго ранку кожному зичу я.
Доброго ранку вам, люди, бажаю.
З вечором добрим - зустрічних вітаю.**

І усміхаються лагідно люди. Добрі слова ж бо для кожного любі.

Вихователь: Звісно, що це так, адже добре слово - краще за цукор.

Діти: - Добре слово - краще, ніж готові гроші.

- Щире слово, добре діло - душу й серце звеселило.
- Одне приємне слово, наче сад цвіте.
- Тепле слово і в мороз зігріє.
- Гостре словечко - раниць сердечко.

Песик-Чудесик : Так, діти, і я так думаю.

Вихователь: Діти, давайте поцікавимося у Песика - Чудесника, чи не заносив вітер в замок пелюстка квітки - Усмішки.

Песик-Чудесик дає дітям пелюстки на яких написано "Доброго ранку", "Дякую", "Будь ласка".

Діти: Дякуємо. До побачення!

Вихователь: Як добре, що віднайшлося кілька пелюсток, буде чим порадувати Усмішку.

Діти йдуть далі: **Раз, два - вище ніжку
Ми крокуем по доріжці
Стрибнем враз через струмок,
Обійдемо цей горбок,
По місточку через річку
Сядем дружно на травичку.**

Діти підійшли до оселі Журавля, де спинами один до одного сиділи Лисичка і Журавель.

Вихователь: Діти, до якої казки ми потрапили? Давайте поспостерігаємо, що тут відбувається. Здається Лисичка з Журавлем знову посварилися.

Журавель: Зараз ми вам покажемо, як діло було.

Лисичка: Щось давно я в гостях не була. Так хочеться чогось смачненького поїсти. Піду до Журавля, давно вже кликав.

Журавлику, я вже прийшла. їсти хочу, страх!

Журавель: Зголодніла? То на їж. (Ставить на столі глечик. Лисиця їсть руками, витирається рукавом, кривиться.)

Лисичка: Ну ніби наїлася. А ще щось даси?

Журавель: Не дам, вистачить з тебе!

Лисиця ображена виходить.

Вихователь: Ось, яка тут історія. Мені все зрозуміло. А вам діти?

1. Що забула сказати Лисичка, коли зайшла до Журавля? Якими словами можна привітатися?
2. Чи гарно пригощав Журавель Лисичку? Як можна запросити до столу?
3. Як слід вести себе за столом? А як дякувати попоївши?

Журавель до себе гостю запросив, довго готувався, щось в печі варив? А чому ж ту страву гостя та не з'їла. Хто б їх після свари знов привів до миру?

Діти: Ми. Діти беруть в коло Журавля і Лисицю, йдуть промовляють **мирилку:** Мир - миром,

Пироги з сиром.

Варенички в маслі,

Ми - дружечки красні

Поцілуймося, помиримося.

Лисичка і Журавель обнімаються, цілуються.

Вихователь: От і помирились. Давайте, діти, навчимо їх ще гарно вітатися. **Народна гра "Здрастуй, сусіде".**

(гравці діляться нарівні групи і стають обличчям один до одного на відстані витягнутих рук. Перші гравці - ведучі, вони по черзі, скачуть у напрямку другої команди, звертаються до гравців різними варіантами привітань, ті відповідають їм і стрибають за ведучим. Гра закінчується, коли всі діти створюють один ланцюг)

Лисичка: Я все зрозуміла.

Як знайомого зустріну,

Привітаюсь неодмінно.

"Добрий ранок, добрий день!

А прийду у дитсадок

Привітаюсь до діток

Вихователь: Лисичко, Журавлику! А ви, був, не знаходили на подвір'ї пелюсток з чарівними словами?
Журавель дістає з-під печі брудні пелюстки, на яких написано «Прошу тебе», «Смачного», «Пригощайся».
Діти дякують Лисиці і Журавлю і поспішають до човна.
(лави в формі витягнутого ромба)

Вихователь:

Діти, я бачу казковий острів, я знаю там живе Тигрик Р-Р.
сідаймо в човен і попливемо на острів. А щоб не сумувати дорогою, заспіваємо улюблену пісню.

На мелодію **"В траве сидел кузнечик"** діти співають:

**До всіх сердець, як до дверей
Є ключики малі. Їх кожен
легко підбере, якщо йому не лінь.
Ти, друже, мусиш знати їх
Запам'ятать не важко .
Маленькі ключики твої: "Спасибі" і "Будь
ласка".**

Вихователь:

Ось і острів Тигрика Р-Р . Доброго дня! А чи не знаходив ти, Тигрику , пелюсток диво - квітки?
Чомусь мовчить Тигрик. Тигрику не гарно мовчати. Хіба ти не знаєш чемних слів?

На мотив пісні **"Чунга - чанга"** Тигрик співає:

**Так багато чемних слів
Записати, друзі, я зумів. Тільки
от, одна проблема, братці, Як
мені в словах тих розібратись?**

**"Дякую", "Пробачне", "Прошу" -
Всі слова в запасі ношу
І кажу, коли прийдеться,
Коли просто заманеться.**

**"Як ся маєш?, "Бувайте!"
гей, куди ж ви? Не тікайте!
Може, що не так сказав?
Здивував чи налякав?"**

-Щось мені від чемності, тільки неприємності !

Вихователь: *А чому ж ти так вирішив?*

Тигрик: *Я завжди вживав чемні слова і що ж ! Усі друзі на мене образились і порозбігались. Ось фотографії тільки і залишилися.
(Плаче).*

Тигрик показує альбом, де на малюнках різні ситуації, де він недоречно вживав ввічливі слова (Наприклад, наступив на ногу Леву і сказав "Будь ласка" і т.д.)

Вихователь: *Не плач, Тигрику Р-Р,, зараз ми розберемося і допоможемо зрозуміти помилки.*

(Діти розглядають малюнок за малюнком і говорять, де які форми ввічливості варто було б вжити.)

Тигрик: *Я все зрозумів, дякую вам, любі діти, що допомогли.
Знаєте, я знаходив пелюстки диво - квітки, тільки не знав, що з ними робити. Ось вони.*

*Вихователь читає чарівні слова на пелюстках :
"Вибачте", "Прошу".*

*Діти з вихователем повертаються до Квітки - Усмішки.
- Диво - Квітко, ми відшукали всі твої пелюстки,
на яких написані чарівні слова "ніжне будь ласка", "вдячне спасибі", "доброго ранку", "світлої днини".*

Квітка-Усмішка одягає наголівник із зібраних дітьми кольорових пелюсток і промовляє: Дякую діти. Я знову стану веселою і щасливою! Адже чарівні слова не можливо говорити без усмішки. Їх треба промовляти тихим голосом з лагідною усмішкою, дивлячись людині в очі.

Вихователь: Від чемного слова, щирої усмішки кращим стає життя. То ж, давайте, діти усміхнемося один одному і з таким гарним настроєм повернемося до дитсадка.

Діти "сідають" в повітряну кулю, під пісню «Маленькая страна» повертаються в групу.

Конспект етичної бесіди про ввічливість **(старша група)**

Мета: Закріплювати вміння дошкільнят доречно вживати слова ввічливості. Оцінювати поведінку літературних героїв, однолітків.

Матеріал: Д. Бісет «Про Вибач, Спасибі, Будь Ласка», В. Сухомлинський

«Хай я буду Ваша, бабуся», українська Народна гра «Дідусь Макар».

Хід бесіди

Вихователь читає твір В. Сухомлинського «Хай я буду Ваша, бабуся».

Запитання до дітей:

- Хто був сусідкою дівчинки Марійки?
- Як Марійка ставилася до бабусі? Якою вона була?
- Які слова Марійки завжди радували бабусю?
- Які її дії говорять про те, що дівчинка не забувала бабусю?
- Як ви, діти, прагнете порадувати своїх дідусів, бабусь?

Вихователь пропонує дітям пригадати слова вітання, які вони вживають, вітаючись з дорослими (однолітками). Назвати однолітка якого вони вважають самим ввічливим. Дітям пропонується вирішити проблемну ситуацію: Незнайко завітав до дитячого садка. Грюкнувши дверима, він увірвався в одну із груп під час того, як діти обідали...

Запитання до дітей :

- Чи гарно грюкати дверима ?
- Що забув сказати Незнайко ?
- Як привітатися чемно ?
- Як звернутись до вихователя ?(на ім'я і по батькові)

- Що слід сказати дітям , які їдять?
- Якими словами діти могли запросити Незнайка до столу?

Проводиться рухливо-дидактична гра «Дідусь Макар»:

Одного з дітей обирають дідусем Макаром .Він повинен привітатися

з дітьми кожен раз іншими вітальними словами та дізнатись по діях дітей , що вони робили. Діти відходять і домовляються , що робили: шили , мили , танцювали .Потім підходять до дідуса та й кажуть :

- здрастуй , «дідусю»Макар!
- Доброго дня діти ! Де були , що робили ? і т. д.

Після кількохразової гри , вихователь пропонує дітям послухати казку

Д. Біссета «Про Вибач , Будь Ласка і Дякую».

Запитання до дітей :

- Про що жалілись один одному Вибач , Будь Ласка і Дякую ?
- Чи можна обходитись без слів ввічливості ?
- Як їх потрібно промовляти ?(лагідним голосом , дивлячись у вічі)

Вихователь уточнює уявлення дітей про те , кого вважають ввічливою

людиною , як , де , коли слід вживати чемні слова.

**Доброго ранку – мовлю за звичаєм ,
Доброго ранку кожному зичу я
Доброго ранку вам , люди бажаю
З вечором добрим зустрічних вітаю .
І усміхаються лагідно люди
Добрі слова ж бо для кожного любі**

Розвага з елементами народознавства **"День народження" (II молодша група)**

У святково прикрашеній світлиці рідні іменинника чекають гостей. **Мама:** Ось, уже все готово. Чекаємо гостей.

- Добрий день, Людмила Олексіївно , Іване Михайловичу.
- Добрий день. Проходьте, раді бачити вас.

Вихователь: Як гарно у вашій світлиці. **Мама:** Ми чепурились, адже у Олексія - іменини. **Вихователь:** А чому ви вибрали таке ім'я?

Мама: Бо Олексієм звати мого тата, дідуся малого Олексійка. Та й народився Олексій в березні, перед святом, яке в народі називають теплим Олексієм. Як відомо, в давні часи на Україні рік починався саме з березня, небесного місяця. І ми, рідні Олексійка, хочемо, щоб наш хлопчик починав і завершував лише добрі справи. Щоб був мужнім, добрим і неодмінно завжди здоровим. Щоб його ангел -хоронитель не покидав його і був над ним, його заступником , начальник всіх ангелів - святий Михайло! **Вихователь:** Запалює свічку біля образу Святого Михайла, промовляючи:

І загорілись свічки мільйонно
І вогники у небо миготять...

В прекрасні дні народився наш Олексійко. Земля, природа пробуджується від довгого зимового сну. Все оживає, все радіє, адже ласкаве сонечко не забуває заглянути у найвіддаленіші куточки. А щоб воно було лагідним і до нас, давайте дружно погукаємо його і весну. - Благослови мати весну закликати. **Закличка "Вийди - вийди сонечко..."**

Вихователь: Олексійку, ми вітаємо тебе -Будь здоровим, будь щасливим

- Будь, як сонечко красивим,
- Як струмочок гомінким,
- Соловейко, як дзвінкий,
- Як той коник –трудівник ,мамі вірний помічник .

Двоє дівчаток підносять вишиту сорочку **Вихователь:**

Прийми в дарунок цю сорочку. Не ми її вишивали бабуся. Вона добрі чари знає. Вишивала тобі на здоров'я, щоб міцним і здоровим ріс. А ми тудзики пришивали. А ще слова промовляли:

Олексійку вишиванку
Білу подаруем
Синю стрічечку від неба

В квітах намалюєм

Бабуся наказувала, щоб цю сорочечку носив у понеділок, вівторок, четвер і обов'язково одягав на чисте тіло, промовляючи:

**Сорочечку одягаю,
Маму й тата звеселяю
Від хвороб її ношу
І здоров 'я бережу.**

Мама запрошує Олексійка підійти до столу (де на вишитому рушничку лежить вінок, перев'язаний голубою стрічкою, всередині свічечка і склянка з водою)

**Вогнику - вогнику, посвіти,
На мого синочка пошепчи,
Щоб зростав здоровеньким, не хворів
Маму, тата, друженьків веселив**

Олексій задмухує свічечку. Мама промовляє:

**Вогник гасне — ти живеш,
З сонця зайчики візьмеш.
Як уранці він прийде, Сон у ліжку пропаде,
Тож, вставай і не барись
І на сонечко дивись.
Через ці от намистинки
Що упали із світлинки.
Добре синку?**

Вихователь:

А щоб водиці не боявся і росою умивався, умие тебе мама, щоб личко було чисте і рум'яне.

Мама умиває Олексійка

Вихователь:

А ще одягнемо тобі віночка, щоб жив довго наш синочок. А віночок не простий, цей віночок - чарівний. Оберіг він, оберіг чарівний.

Діти співають :

**Як на свято ішли Ми віночок знайшли Та
не знали, де діти Мали з того радіти**

**А тепер ось який
Той віночок ясний,
На голівці лежить
Буде радість в нім жить.**

Мама і вихователька садять Олексійка на стілець і 4
рози піднімають його вгору.

**Вихователь: І дорослі і маленькі
Усі ми вдячні
неньці За те, що
вона є І щастя
нам дає**

Діти виконують пісню «На зорі»

Мати. Дякую за таку гарну пісеньку. За це я навчу вас гарну гру,
якої навчила мене моя бабуся.

Гра "Сірий кіт" (а чи є миші в коморі...)

Вихователь: А хто краще грав хлопчики чи дівчатка?

Діти : У городі стовпчики роди, Боже, хлопчиків .А дівчаток не
треба, деруть носа до неба . У городі качата . Роди, Боже, дівчаток .
А хлопчиків не треба. Деруть носа до неба

Вихователь: От тобі маєш ,уже посварилися. А я навчу вас
мирилочки (мирюся , мирюся – більше не сварюся)

Пісня про дружбу

Вихователь: Погляньте, діти - це чарівниця весна розсипала
Олексійкові бажання. А ми їх кожне віднайдемо і
повернемо красивим букетом. Тоді годі, діти гратись
ось весна красна гуляє і луги в квітки вбирає. Ось
дивіться: на галяві ведуть квіти танець свій.

Танець з квіточками

Вихователь: Дорогий Олексійку, даруємо тобі квіти: Першу - предобру, Другу - вродливу, Третю - щасливу.

А щоб ці квіти не в'яли їм потрібні "Сонце і дощик"(рухлива гра)

Діти, а які ж іменини без іменинного пирога?

Давайте його спечемо, а тоді і пригостимося.

Гра "Печу — печу хлібчик".

Вихователь:

Давайте подивимося, який пиріг ми спекли. Ой, який чудовий, а на ньому ще і свічечки. Скільки їх? Чотири. Олексійко задмухує свічки.

Мама:

Давайте, гості дорогі, до столу сідайте.

Вихователь:

До столу сідайте, та пам'ятайте :За стіл із радістю йдуть і радість з собою на щастя несуть

Консультація для батьків «Виховання культури поведінки дітей п'ятого року»

Про людину, ввічливу, уважну до оточуючих, тактовну і скромну, ми говоримо: 'Гарно вихована людина ". Вміння завжди бути охайним, красиво їсти, виявляти повагу до інших людей потрібно починати виховувати якомога раніше. В протилежному випадку у дитини можуть закріпитися погані звички, і тоді вже доведеться боротися з ними. Але давно відома, що виховувати легше, ніж перевиховувати.

Коли діти в молодшій групі, ми прививали їм культурно-гігієнічні навички, привчали вітатися, прощатися, ввічливо звертатись до дорослих за допомогою, дякувати, показували як потрібно акуратно їсти, користуватись ложкою, виделкою.

На п'ятому році життя слід формувати більш складні навички, наприклад навички культури взаємовідносин. На новому віковому стані дитина може усвідомити, що виконуючи правила культури поведінки, вона висловлює своє відношення до оточуючих: коли привітно вітається, прощається, виявляє увагу і повагу до інших людей; коли дякує, виражає вдячність за турботу, допомогу; дотримуючись чистої ти і охайності, турбується про зручності для оточуючих, виявляє повагу до їх праці. Роз'яснення дітям морального значення цих правил, викликає інтерес до них, бажання дотримуватись їх, формує моральні мотиви поведінки.

Таким чином, наше завдання не тільки привчити дітей виконувати ті чи інші правила поведінки, не тільки навчити гарним манерам, але і виховати їх внутрішню культуру. Не забувайте похвалити дитину за охайність, підкреслити, що вона виглядає гарно і всім приємно на неї дивитись. Не спішіть, помітивши недолік в костюмі дитини, виправляти його, краще запропонуйте підійти до дзеркала і подивитись чи все в порядку.

Привчайте дитину правильно користуватись виделкою, не бійтесь давати їй ніж (звичайно, не дуже гострий, з тупим кінцем). Нехай дитина звикає їсти, тримаючи виделку в лівій, а ніж в правій руці. Цей навик легко формується в дитинстві і закріплюється на все життя.

Якщо ви хочете привчити дитину користуватись серветкою, не забувайте ставити серветки на стіл.

Якщо дитина виходить із-за столу не подякувавши, негайно дайте їй про це. Нагадайте також про необхідність дякувати дорослим і дітям за допомогу, за виявлену увагу.

Діти середнього дошкільного віку зазвичай не забувають вітати - ся, приходячи в дитячий садок, і прощатись, йдучи додому. Але і про це іноді доводиться нагадувати: ввічливість, увага до людини іноді вимагають, щоб, прощаючись, вітаючись, дошкільники називали ім'я і по батькові того до кого звертаються. До рослі повинні подавати в усьому дітям приклад.

Необхідно привчати дітей до стримано вести себе в суспільних місцях : на вулиці, в кіно, театрі діти не повинні голосно розмовляти, бігати, щось вимагати. Дитині варто пояснити, що своєю нестриманою поведінкою вона може заважити іншим. З малих літ треба привчати дитину стримувати свої бажання, якщо вони суперечать бажанням інших. Ми ж нерідко виправдовуємо поведінку дитини тим, що, «вона ще маленька ». Програмою виховання в дитячому садку передбачається виховання у дітей 5-річного віку наступних умінь і навичок:

- 1) Підтримувати чистоту тіла, одягу, слідкувати за зачіскою;*
- 2) Охайно, гарно їсти, правильно користуватись столовими приборами;*
- 3) Привітно вітатись і прощатись, дякувати, бути уважним, допомагати дорослим і дітям в дитячому садку, дома*
- 4) говорити спокійним тоном, виразно, при розмові дивитись співбесіднику в очі.*

Ці уміння можуть бути сформовані у дитини і перейдуть у звичку тільки тоді, коли всі оточуючі дорослі будуть ставити до неї єдині вимоги

Привчити дитину виконувати правило гігієни - вберегти її організм від багатьох інфекційних захворювань. Дитина повинна твердо знати, що не можна сідати за стіл з невеликими рухами.

В дитячому садку дітей привчають мити руки після прогулянки після користування туалетом. Але дітям, від яких дома цього не вимагають, за звичай потребують нагадувань.

Часто можна бачити, як батьки, помітивши, що дитина виглядає неохайно, одразу спішать заправляти сорочку, застібати гудзики і т.д. І дуже рідко можна почути, як тато чи мама говорять: "Подивись на себе, як ти неохайно виглядаєш! Приведи себе в порядок".

Важко привчити дітей користуватись носовою хустинкою, якщо у них не завжди є чиста хустина.

Тому не забувайте давати дитині хустинку або нагадуйте, щоб вона сама діставала чисту хустинку. Залучайте сина (дочку) до прання і прасування його носових хусток - це доступно для дітей чотирьох років.

Дитину середнього дошкільного віку можна вчити культурі діяльності, вмінню приготувати все необхідне, не відволікаючись, доводити почату справу до кінця.

Тут велику роль грає показ, роз'яснення, приклад дорослого.

Показуйте дитині, як, в якій послідовності, якими прийомами потрібно виконувати ту чи іншу справу.

Для того щоб засвоєне дитиною вміння вдосконалювалося, ставало для нього звичним, потрібне вправляння. Тут необхідний контроль і нагадування дорослих.

Таке нагадування роблять доброзичливим, спокійним, але твердим тоном.

Найбільш важко засвоюють діти правила взаємовідносин. Тому необхідно частіше нагадувати сину чи доньці, що вони повинні вітатися першими, що не можна заходити в чужу кімнату без стуку, що потрібно поступатися місцем старшим.

Нам, дорослим, потрібно пам'ятати, що звички дуже стійкі, і не можна упускати час, найбільш сприятливий для формування позитивних звичок.

Консультація для вихователів **«Формуємо комунікативне мовлення** **дошкільнят»**

Базовий компонент дошкільньої освіти визначив кінцеву мету її, що полягає в розвитку елементарного світогляду, ціннісного ставлення до зовнішнього та внутрішнього світу, елементарного самовизначення, духовного розвитку дитини, шляхом прилучення дітей до національних та загальнолюдських цінностей, формування базисної культури та механізмів забезпечення життєдіяльності, виховання потреби у самореалізації та самоствердженні.

Завданням дошкільньої установи є полегшення дитині процесу входження в соціальне середовище, адаптування до нього, прищеплення навички практичного життя, розвиток внутрішнього світу дитини.

Адже часто доводиться спостерігати парадоксальне явище: 5 — 6 річна дитина не може бути самостійною у власному житті, вона не має розвинених навичок самообслуговування, погано орієнтується в навколишньому, не вміє спілкуватись з однолітками і дорослими, хоча добре читає,

виконує інші, суто навчальні функції. Мова йде про необхідність соціалізації малюків. Про те, що вихованець дошкільного закладу, який до школи, навіть не із своїми одногрупниками, в колі зовсім незнайомих дітей міг би протягом найкоротшого часу влитись в колектив, швидко познайомитись з однокласниками, посісти певне місце серед них, показати свої соціальні вміння.

Ці процеси не можливі без уміння спілкуватися. Адже спілкування, або мовленнєве спілкування - це особливий, специфічний вид пізнавальної діяльності, в процесі якого відбувається взаємний обмін інформацією, думками, почуттями, способами поведінки, звичками. Це система мовленнєвих актів, мовленнєвої поведінки, яка забезпечує спілкування, взаєморозуміння між людьми.

Кінцевою метою роботи в дошкільному закладі є формування культури спілкування, яка забезпечується розвитком комунікативних здібностей дітей, відповідно до кожного вікового періоду, емоційним спілкуванням з дорослими, ініціативним спілкуванням із співрозмовником, засвоєнням ввічливих форм, розвитком мовленнєвого етикету, формуванням культури мовлення, культури спілкування.

Мовленнєвий етикет передбачає правила мовленнєвої поведінки у стандартних ситуаціях спілкування (Вітання. Знайомство. Прохання. Прощання. Комплімент). Кожна типова ситуація обслуговується групою формул і виразів мовленнєвого етикету, які діти повинні засвоїти вже в дошкільному віці. Задля цього використовуються різноманітні ігри, ситуації, спеціальні Приклад ситуацій: "Зустріч гостей", "Назви ім'я", "Ввічливі відгадки", "Довідкове бюро", "Виправ Незнайку" і т. д. Важливим моментом в сучасній методиці з формування спілкування є вихователь, який має збагатити, розширити свої

психологічні знання про особливості розвитку дошкільнят, про форми та засоби спілкування дітей з дорослими, про специфіку комунікативно - мовленнєвих здібностей, що виявляються в їх взаємодії з оточуючими.

Вихователь повинен приділити увагу розвитку комунікативних умінь, наприклад тому, як досягати мовленнєвої взаємодії у спільній діяльності: ввічливо звернутися, запропонувати товаришеві допомогу, дати пораду, висунути певну пропозицію, спонукати до спільних дій або тактовно висловити незгоду, довести, що справу можна залагодити інакше.

Введення вихователем завдань навчання мовленнєвої комунікації у процес організації різних видів діяльності сприяє формуванню у дітей умінь застосовувати знання в реальних життєвих ситуаціях спілкування та практичної взаємодії. Візьмемо для прикладу сучасне мовленнєве заняття, що має імітувати природний процес спілкування з постановкою комунікативної мети, якій підпорядковуватимуться лексична, граматична, фонетична робота розв'язується проблема орієнтації навчального процесу на реальний процес спілкування. Тут комунікативний підхід передбачає таку організацію освітнього процесу, за якої мета кожного конкретного мовленнєвого заняття є спільною з головною метою розвитку мовлення дошкільнят - з формуванням умінь мовленнєвого спілкування. Зокрема, дітей можна вчити вступати в розмову, підтримувати та згортати її, вітати товариша з днем народження, святом, будувати діалог у ситуаціях соціального контакту (в крамниці, лікарні, транспорті), вести діалог у ситуаціях між особистого

контакту (випадкова зустріч з другом, розмова з хорошим товаришем по телефону), розповідати про події з власного життя, здобуті враження, повідомляти цікаву пізнавальну інформацію, ділитися враженнями про побачене. Почуте по радіо, телебаченню, про подарунки, пояснювати товаришеві правила гри тощо.

Проілюструю побачене прикладом, завдання з якого підібране так, що дитина може скористатися набутим при нагоді.

Тема: "День народження"

Мета: формувати в дітей уміння вітати
однолітка з днем Народження.

Завдання: 1. Словник: вправлення у доборі вітальних слів: вітаю, з днем народження, бажаю . 2. Граматика: вправляти в утворенні пестливих слів - імен дітей у кличній формі, вчити виділяти окличною інтонацією звертання на ім'я. 3. зв'язне мовлення : вчити дітей будувати текст вітання, дотримуватись певної структури: звертання, вітання, побажання.

Що стосується іншого виду діяльності, який можна використати також для спілкування дитини до прояву соціальної та інтелектуальної активності, можна говорити про бесіду педагога з дітьми перед певним видом діяльності. В ході якої діти залучаються до спільного планування, прогнозування діяльності, а вихователь спрямовує роздуми дітей на аналіз умов досягнення спільно визначеної мети:

У бесіді з'ясовується:

- 1. Чи можуть діти організовувати ... ?*
- 2. Що для цього треба зробити?*
- 3. Коли ми зможемо здійснити задумане?*

(слово "ми" виконує завдання формально об'єднання учасників справи).

- 4. Що ми вже вміємо робити для того, щоб ... ?*
- 5. Коли ми цього навчилися?*
- 6. Хто міг би нам допомогти?*
- 7. Кого б ви хотіли запросити?*

Така бесіда спрямовує увагу дітей не тільки на аналіз умов реалізації діяльності, що розвиває орієнтовно -дослідницькі навички взаємодії, а й формує навички просторово — часового розширення ситуації комунікації.

Таким чином, мовленнєва комунікація, культура встановлення контактів та підтримання між особистісних взаємин перебувають у центрі уваги дитини від моменту обговорення спільного задуму до його реалізації.

Досвід показує, що коли у мовленні педагогів, зверненому до дітей, переважають звертання прохання, поради, спонуки, запрошення і пропозиція,, перестороги висловлені м'яко, доброзичливо, інтонаційно - забарвлено, на противагу вимозі, наказу, забороні, незадоволенню, крикові, то підвищується рівень самоорганізації поведінки дітей, йде навчання самостійного регулювання своїх дій і вчинків.

Спільна стратегія роботи, спрямована на організацію різних специфічних дитячих видів діяльності дошкільнят, будується з урахуванням того, що мовленнєва дія є цілеспрямованою, довільною дією людини і має особливий зміст. В умовах реального життя дитини в дошкільньому закладі навчання

мовленневих і невербальних способів комунікації має вписуватись в природний процес організації спілкування, що задовольняє потребу малюка у визнанні, підтримці, активності та нових враженнях.

Література

1. *Богуш А. М., Дошкільна лінгводидактика .- Запоріжжя «Просвіта», 2002.*
2. *Богуш А. М., Мова ваших дітей .-« Радянська школа», 1989.*
3. *Бабич Н. Д., Основи культури мовлення . – Львів , 1990 .*
4. *Максаков А.І., Правильно ли говорит ваш ребенок .- Просвещение , 1982 .*
5. *Яницька О. Ю . , Українські народні рухливі ігри для дітей старшого дошкільного віку .- Рівне , 1992 .*
6. *Русанівський В. М ., Культура української мови .- Либідь , 1990 .*
7. *Дитина , Програма виховання і навчання дітей дошкільного віку . – Освіта , 1993 .*
8. *Малятко ., Програма виховання і навчання дітей дошкільного віку .- Освіта 1993*

З м і с т

Опис досвіду	4стр.
1.Програма «Дошкільнята – ввічливі малята».....	8
2.План роботи «Джерела ввічливості».....	12
3.Тренінг з мовленнєвого етикету «Як друзі були чемними»	15
4.Заняття «Давайте познайомимось !».....	27
5.Заняття «Подорож на повітряній кулі».....	29
6. Бесіда про ввічливість.....	35
7. Розвага «День народження».....	37
8.Консультація для батьків « Виховання культури поведінки дітей п'ятого року життя».....	40
9.Кансультація для вихователів «Формуємо комунікативне мовлення дошкільнят».....	44
Література	

